

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 210/03-27

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Štefana Ogurčáka na neverejnom zasadnutí 10. júna 2004 prerokoval prijatú sťažnosť E. V., bytom Ž., zastúpenej advokátkou JUDr. A. S., Advokátska kancelária, Ž., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 216/97, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo E. V. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 216/97 p o r u š e n é b o l o .

2. E. V. priznáva primerané finančné zadost'učinenie vo výške 25 000 Sk (slovom dvadsaťpäťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd v Žiline povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. E. V. priznáva náhradu trov konania v sume 13 470 Sk (slovom trinásťtisícštyristosedemdesiat slovenských korún), ktorú je Okresný súd v Žiline povinný vyplatiť na účet jej právnej zástupkyne advokátky JUDr. A. S., Advokátska kancelária, Ž. do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 4. septembra 2003 doručená ústavná s'ťažnosť E. V., bytom Ž. (ďalej len „s'ťažovateľka“), zastúpenej advokátkou JUDr. A. S., Advokátska kancelária, Ž., ktorou namieta porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu v Žiline (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 216/97. S'ťažovateľka okrem vyslovenia porušenia základných práv podľa označených článkov ústavy a dohovoru pôvodne žiadala priznať primerané finančné zadost'učinenie v sume 300 000 Sk a uložiť súdu povinnosť nahradiť jej trovy právneho zastúpenia. Podaním doručeným ústavnému súdu 17. marca 2004 s'ťažovateľka žiadala priznať finančné zadost'učinenie v sume 350 000 Sk a náhradu trov konania požadovala za dva úkony v sume 23 842 Sk.

Ústavný súd 26. novembra 2003 prijal s'ťažnosť s'ťažovateľky na ďalšie konanie uznesením č. k. I. ÚS 210/03-10.

Na výzvu ústavného súdu účastníci konania oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Preto ústavný súd využil možnosť podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a upustil od ústneho pojednávania, lebo vzhľadom na charakter veci, kde je rozhodujúci prehľad spisu, nemožno od ústneho pojednávania očakávať ďalšie objasnenie veci.

Predseda okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním doručeným ústavnému súdu 5. februára 2004. V tomto iba uviedol, že obdobie od vynesenia rozsudku v danej veci po jeho expedíciu bolo predmetom disciplinárneho konania, v ktorom bolo uznané zavinenie priet'ahov v konaní sudcom. K vyjadreniu pripojil prehľad úkonov v spise.

K vyjadreniu okresného súdu zaujala sťažovateľka stanovisko v liste z 15. marca 2004, kde uviedla, že podľa jej názoru ak bol predseda senátu uznaný vinným z nenapísania rozsudku v rámci disciplinárneho konania nemá vplyv na navrhovaný petit v rámci konania pred ústavným súdom.

Pokiaľ ide o chronológiu úkonov súdu v spise pripojenú k vyjadreniu, s touto sa sťažovateľka stotožňuje, pričom nad jej rámec poukazuje na to, že po 14. januári 2004, keď bolo vypravené rozhodnutie Krajského súdu v Žiline z 26. novembra 2003, okresný súd nevytýčil žiadne pojednávanie.

II.

Ústavný súd z obsahu spisu okresného súdu sp. zn. 13 C 216/97 zistil nasledovný priebeh a stav konania:

Sťažovateľka v postavení žalobcu podala 22. januára 1997 okresnému súdu návrh, ktorým žiadala zaviazať žalovaného (bývalého manžela) na vydanie kľúča od bytu.

Dňa 12. mája 1997 po zaplatení súdneho poplatku okresný súd vyzval žalovaného na vyjadrenie k žalobe.

Dňa 13. augusta 1997 po zvolení zástupcu na zastupovanie konajúca sudkyňa predložila spis na rozhodnutie o jej vylúčení z dôvodu vzťahu zástupcu účastníka k jej osobe.

Dňa 24. septembra 1997 bol spis vrátený okresnému súdu spolu s uznesením, ktorým bola konajúca sudkyňa vylúčená z konania a rozhodovania vo veci.

Dňa 21. októbra 1997 bola vec pridelená na konanie a rozhodnutie inému sudcovi.

Dňa 1. augusta 1998 došlo opätovne k zmene konajúceho sudcu.

Dňa 15. marca 1999 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na 19. apríl 1999. Na pojednávaní 19. apríla 1999 odporca navrhol prerušiť konanie. Okresný súd návrh na prerušenie konania zamietol. Za účelom vypracovania uznesenia a vyčkania jeho právoplatnosti okresný súd pojednávanie odročil na neurčito.

Dňa 1. júna 1999 žalovaný podal odvolanie proti uzneseniu, ktorým okresný súd nevyhovel návrhu na prerušenie konania.

Dňa 26. augusta 1999 bol spis vrátený okresnému súdu po tom, ako odvolací súd potvrdil jeho uznesenie.

Následne sa uskutočnili pojednávania 8. novembra 1999 a 1. decembra 1999. Dňa 20. decembra 1999 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom žalovaný ústne vzniesol vzájomný návrh, ktorým žiadal určiť, že rozsudkom uložená povinnosť vypratať byt nie je viazaná na zabezpečenie náhradného bytu.

Uvedené pojednávanie bolo odročené za účelom rozhodnutia o vylúčení protinávru odporcu a jeho doplnenia – doplnenie bolo urgované 19. januára 2000 a 10. apríla 2000.

Vzájomný návrh žalovaný okresnému súdu doručil 27. marca 2001.

Dňa 27. marca 2002 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené po výsluchoch účastníkov na 3. apríl 2002 za účelom pripojenia spisu o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva účastníkov. Na tomto pojednávaní okresný súd rozhodol, že vzájomný návrh odporcu na určenie, že právoplatným rozsudkom okresného súdu sp. zn. 13 C 807/94 navrhovateľke uložená povinnosť vypratať byt nie je viazaná na zabezpečenie náhradného bytu, zamietla. Týmto rozhodnutím však nedošlo k rozhodnutiu o žalobe sťažovateľky.

Dňa 12. mája 2002 sudca rozhodujúci vo veci žiadosťou adresovanou predsedovi okresného súdu požiadal o predĺženie lehoty na napísanie rozsudku. Táto lehota mu bola predĺžená do 12. mája 2003.

Dňa 29. mája 2003 podal žalovaný odvolanie proti čiastočnému rozsudku, ktoré bolo sťažovateľke doručené na vyjadrenie 3. júna 2003.

Dňa 13. augusta 2003 žalovaný zaplatil súdny poplatok za odvolanie. Následne okresný súd 3. septembra 2003 predložil spis odvolaciemu súdu na rozhodnutie o odvolaní.

Odvolací súd 26. novembra 2003 zrušil rozsudok okresného súdu a spis mu vrátil 14. januára 2004 .

Dňa 27. apríla 2004 okresný súd po tom, ako účastníci zobrali návrh v celom rozsahu späť, konanie zastavil.

III.

Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Iba prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby neodstráni a nemôže odstrániť. Až právoplatným rozhodnutím, bez ohľadu na to, či vyznie v prospech alebo neprospech účastníka, sa vytvára právna istota. Preto pre naplnenie ústavného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby všeobecný súd o veci iba konal a nerozhodol o nej s účinkami právoplatnosti a prípadne vykonateľnosti svojho meritórneho rozhodnutia. Základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov sa naplní, ako to konštantne judikuje ústavný súd, až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadne svojich práv (I. ÚS 10/98, I. ÚS 89/99, III. ÚS 87/02 a ďalšie).

Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6. ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto z obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitost' veci, správanie účastníkov a postup súdu (II. ÚS 79/97, I. ÚS 70/98).

Pokiaľ ide o kritérium „zložitost' veci“, ústavný súd bral do úvahy aj v predmetnom prípade skutkový stav veci a platnú právnu úpravu (II. ÚS 26/95, I. ÚS 92/97 a iné) relevantnú pre rozhodnutie, pričom doterajší priebeh napadnutého konania ústavný súd nemôže pripísať na vrub zložitosti prerokovávanej veci.

Správanie s'ťažovateľky po celú dobu konania vo veci vedenej pod sp. zn. 13 C 216/97 možno hodnotiť ako aktívne a súčinnosťné.

Pokiaľ ide o postup okresného súdu, ústavný súd zistil, že okresný súd bol vo veci nečinný v období od 21. októbra 1997 (keď bola vec pridelená inému zákonnému sudcovi) do 15. marca 1999 (keď sa vo veci uskutočnilo pojednávanie) a od 3. apríla 2002 (keď okresný súd rozhodol čiastočným rozsudkom) až do 12. mája 2003 (keď bol vyhotovený rozsudok v písomnej podobe).

Okresný súd sa svojou nečinnosťou v uvedených obdobiach v napadnutom konaní, ktorého dĺžka presahovala sedem rokov, dopustil zbytočných priet'ahov v celkovej dĺžke 30 mesiacov, čo je doba, ktorá významným spôsobom ovplyvnila celkovú dĺžku konania.

Ústavný súd sa však nestotožnil s tvrdením s'ťažovateľky, že konanie vykazovalo priet'ahy po celú dobu konania, s výnimkou obdobia od 15. marca 1999 do 21. decembra 1999. Je pravdou, že konanie prebiehalo veľmi dlhú dobu. Bolo však značnou mierou ovplyvnené objektívnymi skutočnosťami, a to potrebou rozhodovať v priebehu konania o procesných otázkach vyvolaných najmä procesnými podaniami (návrhmi) žalovaného, ktorý v značnej miere využíval jeho zákonné procesné práva, ktorých realizácia bránila súdu konať vo veci samej. Okresný súd musel napr. rozhodovať o vylúčení konajúcej sudkyne,

o návrhu na prerušenie konania, o protinávhrhu žalovaného. Na druhej strane ale predkladanie procesných návrhov nekvalifikuje ústavný súd ako skutočnosť, ktorá spôsobila zbytočné priet'ahy v konaní. Podľa právneho názoru ústavného súdu využitie možností daných účastníkovi konania procesnými predpismi (napr. Občianskym súdnym poriadkom) na uplatňovanie a presadzovanie jeho práva v súdnom konaní môže síce spôsobiť predĺženie priebehu konania, nemožno ho však kvalifikovať ako postup, ktorého dôsledkom sú zbytočné priet'ahy (mutatis mutandis I. ÚS 31/01).

Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie práva sťažovateľky na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a v čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

IV.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, príp. nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, príp. prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Podľa ustanovenia § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže súdu prikázať, aby v konaní konal bez zbytočných priet'ahov. Vzhľadom na skutočnosť, že v priebehu konania okresný súd konanie v celom rozsahu zastavil, uloženie povinnosti konať vo veci je bezpredmetné.

V súvislosti s úpravou sťažnosti čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Z ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, že primerané finančné zadost'učinenie má povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Pri určovaní výšky primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je zmiernenie nemajetkovej ujmy, avšak nie prípadná náhrada škody.

Vzhľadom na celkovú dobu konania okresného súdu poznačenú zbytočnými priet'ahmi v konaní vedenom na tomto súde pod sp. zn. 13 C 216/97, berúc do úvahy skutočnosť, že sťažovateľka sa o predĺženie tejto doby nijako nepričinila, a zohľadňujúc tiež konkrétne okolnosti prípadu, možno sumu 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún) považovať za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde, tak ako to je uvedené pod bodom 2 výroku tohto rozhodnutia.

Sťažovateľke vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom. Ako účelne vynaložené trovy právneho zastúpenia ústavný súd považoval náhradu trov za tri úkony právnych služieb, a to prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti v roku 2003 a zaujatie písomného stanoviska k vyjadreniu okresného súdu z 15. januára 2004. Odmena určená podľa § 13 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“) z výpočtového základu (§ 1 ods. 3 vyhlášky) 12 811 Sk vo výške 1/3 predstavuje 4 270 Sk a spolu s režijným paušálom ku každému úkonu (128 Sk v zmysle § 19 ods. 3 vyhlášky) sumu 8 796 Sk za úkony z roku 2003. Za úkon z roku 2004 sumu 4 540 Sk a režijný paušál 136 Sk, spolu po zaokrúhlení 13 470 Sk.

Z týchto dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 3.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. júna 2004